

SYLABUSDOTYCZY CYKLU KSZTAŁCENIA 2023-2025
(skrajne daty)

Rok akademicki 2023/2024

1. PODSTAWOWE INFORMACJE O PRZEDMIOCIE

Nazwa przedmiotu	Metodologia badań literackich
Kod przedmiotu*	IXB1/4
nazwa jednostki prowadzącej kierunek	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Nazwa jednostki realizującej przedmiot	Instytut Polonistyki i Dziennikarstwa
Kierunek studiów	Filologia polska
Poziom studiów	Studia drugiego stopnia
Profil	Ogólnoakademicki
Forma studiów	Studia stacjonarne
Rok i semestr/y studiów	I rok, 2 semestr
Rodzaj przedmiotu	Przedmiot kierunkowy
Język wykładowy	Język polski
Koordinator	Dr hab. Arkadiusz Luboń, prof. UR
Imię i nazwisko osoby prowadzącej / osób prowadzących	Prof. dr hab. Stanisław Uliasz, prof. dr hab. Jolanta Pasterska, dr hab. Wojciech Birek, prof. UR, dr Michał Żmuda, dr hab. Arkadiusz Luboń, prof. UR

* -opcjonalnie, zgodnie z ustaleniami w Jednostce

1.1. Formy zajęć dydaktycznych, wymiar godzin i punktów ECTS

Semestr (nr)	Wykł.	Ćw.	Konw.	Lab.	Sem.	ZP	Prakt.	Inne (jakie?)	Liczba pkt. ECTS
2	30		30						7

1.2. Sposób realizacji zajęć

X zajęcia w formie tradycyjnej

zajęcia realizowane z wykorzystaniem metod i technik kształcenia na odległość

1.3 Forma zaliczenia przedmiotu (z toku) (egzamin, zaliczenie z oceną, wykład: zaliczenie bez oceny)**2. WYMAGANIA WSTĘPNE**

Ukończone z pozytywnym wynikiem egzaminów przedmioty teoretycznoliterackie realizowane w ramach studiów filologii polskiej pierwszego stopnia (poetyka, teoria literatury), średniozaawansowana wiedza ogólnohumanistyczna.

3. CELE, EFEKTY UCZENIA SIĘ, TREŚCI PROGRAMOWE I STOSOWANE METODY DYDAKTYCZNE

3.1 Cele przedmiotu

C1	Student poznaje najważniejsze współczesne metody badań literackich
C2	Student samodzielnie bada teksty naukowe z zakresu teorii literatury
C3	Student potrafi samodzielnie wykorzystać poznaną metodę badawczą do analizy interpretacyjnej wybranego tekstu literackiego
C4	Student dostrzega i rozumie zależności między założeniami teorii literaturoznawczych a procesami rozwoju nauki i kultury

3.2 Efekty uczenia się dla przedmiotu

EK (efekt uczenia się)	Treść efektu uczenia się zdefiniowanego dla przedmiotu	Odniesienie do efektów kierunkowych ¹
EK_01	Absolwent posiada na poziomie rozszerzonym wiedzę o filologicznej terminologii w języku polskim oraz ma ugruntowaną i pogłębioną wiedzę ogólną – z uwzględnieniem aparatu pojęciowego używanego nie tylko w obrębie samej specjalności, ale także jego zastosowania w pokrewnych dyscyplinach i/lub dziedzinach naukowych	K_W02
EK_02	Absolwent posiada pogłębioną wiedzę z zakresu metodologii nauk humanistycznych oraz zna większość kryteriów ewaluacji wartości różnych szkół i orientacji badawczych (literaturoznawczych, językoznawczych, nauk o kulturze i religii); stosuje zaawansowane metody analizy i interpretacji tekstów kultury właściwe dla teorii i szkół badawczych	K_W04 K_W05
EK_03	Absolwent posiada umiejętność wyszukiwania, selekcjonowania, analizowania, oceny i adekwatnego stosowania informacji dotyczących dziedzin naukowych ujętych w ramach właściwej specjalności oraz potrafi formułować w oparciu o nie krytyczne sądy	K_U01
EK_04	Absolwent potrafi krytycznie analizować i interpretować wytwory kultury właściwe dla wybranych teorii i szkół badawczych; posiada zaawansowane umiejętności analityczne z zakresu krytycznej ewaluacji badań innych autorów oraz syntezy idei i poglądów przynależnych dziedzinom naukowym w obrębie właściwej specjalności	K_U05 K_U10
EK_05	Absolwent poddaje krytycznej analizie zdobywaną wiedzę i odbierane treści; jest świadom możliwości i potencjału wiedzy z zakresu studiowanych dyscyplin w rozwiązywaniu problemów poznawczych lub praktycznych oraz potrafi	K_K01

¹ W przypadku ścieżki kształcenia prowadzącej do uzyskania kwalifikacji nauczycielskich uwzględnić również efekty uczenia się ze standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.

zasięgać opinii specjalistów w uzasadnionych przypadkach
--

3.3 Treści programowe

A. Problematyka wykładu

Treści merytoryczne
Zagadnienia wstępne: delimitacja i podział literaturoznawstwa, lokalizacja metodologii badań literackich w strukturze dyscypliny. Badania literackie i sztuka interpretacji w dobie internetu i sztucznej inteligencji. Historia metodologii badań literackich. Przełom antypozytywistyczny.
Metodologia psychologicznych badań nad literaturą 1: Psychokrytyka (S. Freud, B. Bettelheim, M. Bonaparte)
Metodologia psychologicznych badań nad literaturą 2: Krytyka archetypowa i mitograficzna (C. G. Jung, N. Frye, J. Peterson)
Metodologia psychologicznych badań nad literaturą 2: Tematologia (J.P. Weber, G. Bachelard)
Metodologia strukturalnych badań nad literaturą 1: Formalizm rosyjski (W. Szklowski, B. Eichenbaum) i amerykański (I. Richards, C. Brookes, W. Wimsatt)
Metodologia strukturalnych badań nad literaturą 2: Strukturalizm i narratologia (R. Jakobson, W. Propp, R. Barthes)
Metodologia strukturalnych badań nad literaturą 3: Semiotyka strukturalistyczna (R. Barthes, U. Eco, A. Greimas, J. Łotman)
Metodologia filozoficznych badań nad literaturą 1: Fenomenologia (R. Ingarden)
Metodologia filozoficznych badań nad literaturą 2: Hermeneutyka (H.-G. Gadamer, P. Ricoeur)
Metodologia filozoficznych badań nad literaturą 3: Poststrukturalizm i postmodernizm (M. Foucault, R. Barthes, J. Kristeva, G. Genette)
Metodologia polityczno-społecznych badań nad literaturą 1: Krytyka marksistowska (K. Marks, A. Łunaczarski, G. Lukács, T. Eagleton)
Metodologia polityczno-społecznych badań nad literaturą 2: Feminizm (N. Miller, H. Cixous, L. Irigaray, E. Showalter, J. Butler)
Metodologia polityczno-społecznych badań nad literaturą 3: Postkolonializm (E. Said, H. Bhabha, H. Achebe)

B. Problematyka konwersatoriów

Treści merytoryczne
INFORMACJA: problematyka ćwiczeń skoordynowana jest z tematyką wykładów
Zagadnienia wstępne. Metodologia badań literackich wobec innych dziedzin literaturoznawczych, filologicznych i humanistycznych. Metoda interpretacyjna jako klucz do lektury interpretacyjnej tekstu literackiego.
Psychokrytyka S. Freuda. „Pisarz i fantazjowanie”, deszyfracja symboli w tekście literackim. Symbolika i znaczenie baśni wg. B. Bettelheima.
Krytyka archetypowa C.G. Junga. Archetypy i symbole. Ewolucja symbolu w dyskursie literackim. Procedura krytyki archetypowej a badanie mitograficzne.
Tematologia J.P. Webera. Temat i dzieło. Cztery metody badań tematologicznych.
Formalizmy (rosyjski i amerykański). Język poetycki. Dezautomatyzacja lektury. Chwył i jego przykłady (skaz, sjuzet). <i>Close reading</i> . Herezja parafrazy. Błąd intencji i błąd afektywności.

Strukturalizm i narratologia. Schemat komunikacji R. Jakobsona i funkcje językowe. Funkcja poetycka. Morfologia bajki W. Proppa. Poziomy struktury narracyjnej opowiadania wg. R. Barthesa.
Semiotyka . Analiza strukturalno-semiotyczna. Udział kodów znakowych w interpretacji tekstu literackiego. Kwadrat semiotyczny (logiczny) A. Greimasa. Przekład intersemiotyczny jako działanie interpretacyjne.
Fenomenologia . Ontologia dzieła literackiego wg. R. Ingardena. Etapy lektury. Fazy i warstwy dzieła literackiego. Miejsca niedookreślenia i konkretyzacja. Quasi sądy i koncepcja „świata przedstawionego”. Idea „prawdy” w literaturze.
Hermeneutyka . Idea rozumienia i eksplikacji tekstu literackiego wg. H.-G. Gadamera. Koło hermeneutyczne. Fuzja horyzontów. Egzystencjalny wymiar hermeneutyki.
Poststrukturalizm . Postmodernizm w kulturze. Kryzys podmiotu i „śmierć autora” wg. R. Barthesa. Instancje autorskie wg. M. Foucaulta. Dyskurs i tekst jako „mozaika cytatów” (J. Kristeva). Typologia intertekstualności wg. G. Genette’a.
Krytyka marksistowska . Literatura a ideologia i polityka. Pisarstwo jako inżynieria społeczna. Klasowość literatury i teoria „odbicia”. 3 fazy interpretacji marksistowskiej.
Feminizm . Literatura jako pole dyskryminacji społecznej a kulturowe role płci. Fallocentryzm a ginokrytyka. Reinterpretacja kanonu. Hyfologia a arachnologia. „Pisarstwo kobiece” (<i>écriture féminine</i>) i jego cechy dystynktywne
Postkolonializm . Imperializm, kolonializm i neokolonializm. Hegemonia historiograficzna, dyskurs i kanon wg. E. Saida. Orientalizm. Literatura jako narzędzie polityki imperialnej.

3.4 Metody dydaktyczne

Wykład: wykład problemowy z prezentacją multimedialną,
Konwersatoria: analiza tekstów z dyskusją, praca w grupach

4. METODY I KRYTERIA OCENY

4.1 Sposoby weryfikacji efektów uczenia się

Symbol efektu	Metody oceny efektów uczenia się	Forma zajęć dydaktycznych
EK_01	Egzamin ustny, kolokwium/obserwacja w trakcie zajęć	W, KONW.
EK_02	Egzamin ustny, kolokwium/obserwacja w trakcie zajęć	W, KONW.
EK_03	Obserwacja w trakcie zajęć	KONW.
EK_04	Kolokwium/obserwacja w trakcie zajęć	KONW.
EK_05	Egzamin ustny, kolokwium/obserwacja w trakcie zajęć	W, KONW.

4.2 Warunki zaliczenia przedmiotu (kryteria oceniania)

Wykład: obecność (2 nieobecności nie wymagają usprawiedliwienia), egzamin ustny Konwersatoria: obecność (2 nieobecności nie wymagają usprawiedliwienia), przygotowanie i

aktywność podczas zajęć i/lub kolokwium zaliczeniowe

5. CAŁKOWITY NAKŁAD PRACY STUDENTA POTRZEBNY DO OSIĄGNIĘCIA ZAŁOŻONYCH EFEKTÓW W GODZINACH ORAZ PUNKTACH ECTS

Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny z harmonogramu studiów	30 + 30
Inne z udziałem nauczyciela akademickiego (udział w konsultacjach, egzaminie)	10
Godziny niekontaktowe – praca własna studenta (przygotowanie do zajęć, egzaminu, napisanie referatu itp.)	105
SUMA GODZIN	175
SUMARYCZNA LICZBA PUNKTÓW ECTS	7

6. PRAKTYKI ZAWODOWE W RAMACH PRZEDMIOTU

wymiar godzinowy	-
zasady i formy odbywania praktyk	-

7. LITERATURA

Literatura podstawowa:

Burzyńska A., Markowski M. P. (red.) *Teorie literatury XX wieku. Antologia*, Kraków 2007.

Culler J. *Teoria literatury*, tłum. M. Bassaj, Warszawa 1997.

Markiewicz, H. (red.) *Sztuka interpretacji w ostatnim półwieczu*, tom 3, Kraków 2011.

Markiewicz H. *Współczesna teoria badań literackich za granicą. Antologia*, tom 2, Kraków 1976

Mitosek Z. *Teorie badań literackich*, Warszawa 1995.

Skwarczyńska S. *Teoria badań literackich za granicą. Antologia*, tom 2: *Od przelomu antypozytywistycznego do roku 1945*, Kraków 1974.

Szachaj A. *O interpretacji* (rozdział: *Paradygmaty interpretacyjne*) Kraków 2014.

Literatura uzupełniająca:

Bloom H. *Jak czytać i po co*, tłum. A. Kunicka, Warszawa 2019.

Burzyńska A. *Dekonstrukcja i interpretacja*, Kraków 2001.

Burzyńska A. Markowski, M. P. *Teorie literatury XX wieku. Podręcznik*, Kraków 2007.

Compagnon A. *Demon teorii. Literatura a zdrowy rozsądek*, tłum. T. Stróżyński, Gdańsk 2010.

Culler J. *Literatura w teorii*, tłum. M. Maryl, Kraków 2013.

Danek D. *Sztuka rozumienia. Literatura i psychoanaliza*, Warszawa 1997.

Dybel P. Głowiński M. (red.) *Psychoanaliza i literatura*, Gdańsk 2001.

Dybel P. *Oblicza hermeneutyki*, Kraków 2012.

Eagleton T. *Jak czytać literaturę*, tłum. A. Kunicka, Warszawa 2014.

Eagleton T. *Teoria literatury. Wprowadzenie*. Tłum. B. Baran, Warszawa 2015.

Eco U. (i in.) *Interpretacja i nadinterpretacja*, tłum. T. Biedroń, Kraków 1996.

Fiala E. *Modele freudowskiej metody badania dzieła literackiego*, Lublin 1991.
Gadamer H.G. *Język i rozumienie*, tłum. P. Dehmel, B. Sierocka, Warszawa 2003.
Gandhi L. *Teoria postkolonialna*, tłum. J. Serwański, Poznań 2008.
Genette G. *Palimpsesty. Literatura drugiego stopnia*, tłum. T. Stróżyński, A. Milecki, Gdańsk 2014.
Ingarden R. *O dziele literackim*, przekł. M. Turowicz, Warszawa 1960, 1980.
Jung C. G. *Archetypy i symbole*, tłum. J. Prokopiuk, Warszawa 1976.
Luboń, A. *Imperatyw konkretyzacji. Translatorskie modyfikacje a modele recepcji prozy Howarda Phillipsa Lovecrafta na przykładzie polskich tłumaczeń opowiadania „The Outsider”, „Między Oryginałem a Przekładem”* 2021, nr 1(51).
Mukařovský J. *Wśród znaków i struktur*, tłum. J. Baluch (i in.), Warszawa 1970.
Ricoeur P. *Język, tekst interpretacja*, tłum. P. Graff, K. Rosner, Warszawa 1989.
Rorty R. *Przygodność, ironia i solidarność*, tłum. W. Popowski, Warszawa 2009.
Rosner K. *Semiotyka strukturalna w badaniach nad literaturą*, Kraków 1981.
Said E. *Orientalizm*, tłum. M. Wyrwas-Wiśniewska, Poznań 2005.
Skwarczyńska S. *Kierunki w badaniach literackich od romantyzmu do połowy XX wieku*, Warszawa 1984.

Akceptacja Kierownika Jednostki lub osoby upoważnionej